

REAALI Poiss

Tallinna Reaalkooli ajaleht | rp.real.edu.ee

Nr 167 | Oktoober 2019

VANA KOOL, UUED TUULED

“Suvi, kiiresti kaob sinu helendav palg!” ütles Baudelaire¹. Küllap peame temaga nõustuma. Selle lehe ilmumise ajaks on esimene periood läbi ning aeg hakata maadlema teisega. Kuid vaatame veel hetkeks oktoobrisse – see on kuu, mil kümnendikud on viimaks kohanema hakanud, mil üheteistkümnendikud saavad kätte oma sõrmuse ning mil kaheteistkümnendikud alustavad raskemate otsuste tegemist. Kuigi need traditsioonid on vanad, on see iga uue lennu jaoks ikkagi eriline. Abituriendina mõistetakse seda ehk kõige paremini, sest südamesse poeb teatav hädus, millest on raske üle olla.

Leht, mida käes hoiad, on meie esimene leht. Kuigi jõu ja nõuga on Kirke meile

ka edaspidi abiks, on võimuvaakumi tingimustes troonile istunud uus Troika ehk meie: Karmen Laur, Nicolas Lotman ja Markus Vaher. Aga ühe käega plaksu ei löö. Kuna 134. lend on rännanud parematele jahimaadele, toetume nüüd Reaali noorsoo lõomavale ajakirjandushuvile. Meile on appi tulnud terve brigaad uusi nägusid 9. ja 10. klassist, mõni hull on ka UT kõrvalt tahtnud kätt külge panna (see on pühendumus!). Selle tiimiga läheme tulevikule vastu ning areneme üheskoos. Niisiis puhuvad Reaali Poisid uued tuuled.

Meie siht on tuua teieni koolileht, mis pakub meelelahutust, kuid on ka intellektuaalselt stimuleeriv. Teame hästi, mida rahvas tahab: ütluseid, sudokusid, meemiseid teste, arvamused artikleid ja intervjuusid, kultuuriarvustusi ning ringvaateid laiat maailmast. Seda kõike

võite sellel kooliaastal lehelt oodata. Näeme ette ka Reaali Poisi sotsiaalmeedia aktiveerumist ning senisest tugevamat koostööd REKiga. Ning otseloomulikult proovime katsetada uusi võtteid ja mõtteid.

Kõige selle juures peame kooliperena teineteist hoidma ja aitama. Novembri ja kevadepäikese vahel laiutab pikk ja pime aeg. Kui elu tundub raske, siis võta aeg maha, maga välja, vaata endale ja oma sotsiaalsele turvavõrgule otsa ning suhtu takistustesse elutervelt.

Päikest, kirge ja põnevat lugemist!

Markus Vaher 135B
Karmen Laur 136B
Nicolas Lotman 135B

Charles Baudelaire, “Kurja lilled”. Tallinn: Loomingu Raamatukogu 35/36, 1967, lk 44

HOUSE OF CARDS REAALI MOODI EHK REKI PRESIDENDIVALIMISED 2019

////////////////////////////////////

Tom Enriko Kelt 135B
Siret Siim 135C

Nagu koer on oma peremehe nägu, on ka kool oma presidendi nägu – valivad ta ju õpilased ise. Kandidaate oli see aasta kõigile. Siret Siim (12.c) lubas varajastele ärkajatele hommikujoogat teha ja REKis info liikuma panna. Mariann Saabas (11.b) pani suurt rõhku sellele, et koolivälised tegevused võiksid kompenseerida kooli poolt pakutud kursusi, sest reaallika jaoks jätkub tihti nn tööpäev veel pärast viimase tunnikella helisemist. Alexis Alliksaar (12.c) unistas suurelt ja uhkelt: ehitada Maurusesse tunnel, mis vähendaks nii sööklä järjekordasid ja säästaks muidu aega. Valimiste võitjaks ja REKi presidendiks osutus Gregor Pihlak (12.b) lubadustega kaotada ära garderoobi kohustus ja muuta Tallinna Reaalkool keskkonnasõbralikumaks, olles nii koolina eeskujuks peale heade õpitulemuste ka muuga. Nende kandidaatide kõrval tegutsesid valimisliidud 40% ja 3+, kuid tugevat hääleteenamust nad ei saanud – ehk läheb paremini järgmine aasta. Seniks aga õnnesoovid uuele presidendile võidu puhul ning jaksu ja tuult tiibadesse, tööd on palju. Viisime Reaali Poisiga läbi intervjuu kandidaatidega, et kuulda, kuidas nende jaoks kogu protsess välja nägi.

Mis emotsioonid sind valdasid, kui said

tulemused teada? Kuidas jäid rahule?

Gregor: Meeletu rõõm, et nädal aega kampaaniat ja kaasõpilastega suhtlemist tasus ennast täielikult ära. Leian, et teenitud mandaat on väga tugev ja laseb mul esindada Tallinna Reaalkooli õpilasi selle õppeaasta jooksul.
Siret: Eks veidike pettumust oli selles tunnete kompotis kindlasti, aga mul on siiski Gregori üle hea meel, sest ta tõesti tegi väga tugevat kampaaniat ja vääris neid hääli. Jätkan hea meelega asepresidendi kohal, et oma lubadused ikkagi ellu viia ja midagi päriselt ära teha.
Alexis: Ütleme nii, et üleliia kurb ei olnud, sest sain aru, et hetkel on niikuinii suht palju kohustusi ja Gregor saab kindlasti väga hästi hakkama presidendiametiga.
Mariann: Tulemus oli ootuspärane, kuigi ise oleksin soovinud natuke teistsugust lahendust. Olen natuke skeptiline selles osas, et kas REKi kogemusest isik on sobilik juhtima REKi tööd, kuid loodan, et tugeva tiimiga oma selja taga saab ta sellega hästi hakkama.

Kas oleksid valimistega seoses teinud midagi teisiti? Mida?

Gregor: Vaadates Facebookis Reaalpihti ja selles avaldatud postitusi, siis oleks võinud lihtsalt pannkooke küpsetada.
Siret: Ma arvan, et väga ei oleks. Ma olen alati olnud rohkem tegude inimene kui kampaania ja reklaami inimene. Eks see sai minu komistuskiviks ka, aga eks siis

järgmisel korral olen targem.

Alexis: Noh, kui poleks haige olnud nädala algul, siis oleks parem olnud, aga muidu võib-olla suuremaid valimislubadusi lubanud.
Mariann: Oleksin võinud teha paremat koostööd nii teiste kandidaatidega kui ka valijatega ning kuulata rohkem oma toetajaid ja nende nõuandeid.

Mis on sinu järgmine samm REKis? Kas kavatsed üldse jätkata?

Gregor: Tuleb tööd alustada, panna paika selle aasta üritused, alustada oma lubaduste ellu viimisega!
Siret: Nüüd tuleb tööle hakata, plaan paika panna ja näidata inimestele, et REK ei käi lihtsalt niisama koos istumas. Ära vajuda ma ei kavatse.
Alexis: Kindlasti kavatsen jätkata, sihiks oleks see aasta mõni muutus päriselt ellu viia.
Mariann: Olen väliskomisjoni esimees ning kavatsen sellel kohal ka jätkata, järgmiseks sammuks on G5 tutvumisõhtu korraldamine.

Milliseid näpunäiteid annaksid järgmisel aastal kandideerijatele?

Gregor: Andke endast 110%, mõelge oma lubadused läbi, arutage neid juba enne asjaosalistega. Tee tublisti kampaaniat, ole oma väidetes ja seletustes selge. Harjuta soravalt ja mõjuvalt kõnelema. Ära tee kogu asja üksi, otsi endale parim meeskond,

kes sind sellel teel toetab.

Siret: Uurige juba enne valimisi, kas teie lubadused on päriselt teostatavad. Kuulake teisi, aga jääge endale kindlaks. Võtke sisse kõik, mida see kogemus teile annab, sest see on pingelisem ja poliitilisem, kui tundub, aga ka 100% seda väärt.
Alexis: Üks idee oli jagada kampaania raames gümnasistidele mingit sööki (armastus käib kõhu kaudu), aga piisava rahastuse puudumisel jäi see idee ära, aga keegi võiks selle ellu viia tulevikus, vaadata, kuidas läheb.

Mariann: Ole enesekindel ja tee teistega koostööd.

Mida õppisid kandideerimise kogemusest, mida see sulle andis? Mis tarkusetera võtad endaga kaasa?

Gregor: Tunnen, et kandideerimine andis mulle tulevikuks hea kogemuse, kuidas olla mõjuv, kuidas luua inimestega häid suhteid. Tore oli, sain nautida närvipinget ja pikki päevi koolis, ent rõõm on tõdeda, et see vaev tasus ennast ära.

Siret: Mõistsin, et mulle tõesti meeldib

VALIMISAKTIIVSUS JA KOHUSTUSLIKUD VALIMISED

////////////////////////////////////

Ingrid Mölder 138A
Renate Piik 139A

Valimised! Aeg, millal põhiseadusest tulenevad sõnad saavad lõpuks ometi tõeks: kõrgeima riigivõimu kandja on rahvas. Valimiste abil ütleb rahvas valitsusele, mida tahetakse. Aga kui tõene on see väide?

Näiteks võiks tuua Brexiti, kus otsus võeti vastu äärmiselt väikese enamusega: 51,89% hääletajatest hääletasid lahkumise poolt. Aga sellega seoses peab arvestama, et üleüldse ainult 72,21% Suurbritannia elanikest hääletas. See tähendab, et tegelikult oli Brexiti poolt ainult ligikaudu 37,5% elanikest, jättes välja mitte registreeritud hääletajaid. Järelikult on Suurbritannia praegune olukord otsustatud alla poole elanike poolt.

Selles näites ja ka paljudes teistes olukordades on valimistulemuste mittetäpsus põhjustatud madala valimisaktiivsuse poolt. (Muidugi see ei ole ainus põhjus, miks valimistulemused võivad ebatäpsed olla). Aga sellest tekib küsimus: millest üldse tuleneb madal valimisaktiivsus? J. H. Fowleri 2006. aasta uuringu järgi on suurimaks faktoriks varasemad valimistega seotud harjumused. Uuringus tuli välja, et kui keegi ei olnud hääletanud eelneval aastal, oli üsna tõenäoline, et ta ei hääleta ka praegu. Madala valimisaktiivsuse põhjuseid on veel, näiteks kandidaatide sotsiaalmeedia ja hääletamisest loobumise kampaaniad ning ka ükskõiksus. Brasiilias kasvab iga valimisperioodiga mittehääletajate arv: tänavustel valimistel kasvas see 20%, arvestamata rikutud hääletussedeleid. Ja lisaks on ka üsna tõenäoline, et kui valijad

arvavad, et nende hääli ei muuda valimiste tagajärge, siis loobutakse valimisest üsna kiiresti.

Muidugi on kõige lihtsam lahendus madalale valimisaktiivsusele muuta valimised kohustuslikuks. (Loomulikult senikaua, kuni hääletajad jäävad anonüümseks).

Kohustuslikul hääletamisel on mitu positiivset külge ning osa selle toetajaid võrdlevad seda näiteks maksude ja seadustega. Lisaks hääletustulemuste täpsemaks muutmisele aitab see ka vähendada kandidaatide üleliigset kulutamist inimeste valima panemise peale. Selle asemel saaksid nad mõelda iseenda tutvustamise peale ja ka selle üle, mis nende valimislubadused siis realselt hakkavad olema (kuigi sellel pole eriti vahet, sest need ei lähe niikuinii kunagi täide). Kohustuslike hääletamiste üks pluss on ka see, et enamik mittehääletajaid ei viitsi mittekohustuslikel valimistel lihtsalt kohale minna, aga kohustuslikel valimistel võiks tõusta hääletajate arv, sest kui nad kohale on läinud, siis nad võivad juba samahästi kellegi poolt hääletada. Kohustuslikel hääletamistel väheneb ka valijate ähvardamine, mis on suurema osa ajast lihtsalt inimeste hääletuspunktide juurest ära ajamine. Kõige parem näide sellest oleks Venemaal 2011.–2012. aastail toimunud valimistest, kus T. Fyre, O. J. Reuteri ja D. Szakonyi uuringu järgi toimus nii hääletajate ostmist kui ka hääletajate ähvardamist.

Igal asjal on nii positiivseid kui ka negatiivseid külgi. Kas kohustuslik hääletamine tegelikult töötab ka praktikas? Lihtne vastus: keegi ei tea. Kui vaadata

korraldada ja teha, aga see poliitika pool pole minu jaoks. Pigem näete mind tulevikus kuskil Aafrikas lapsi päästmas, kui mingi erakonna ridades rääkimas, et Aafrikas tuleb lapsi päästa.

Alexis: Ausalt öeldes ei tunne, et oleks kuidagi targemaks saanud. Meem on elu, aga elu pole meem!

Mariann: Kindlasti oli üks suurimaid hirme terve gümnaasiumi ees sõna võtmine ja oma arvamuse avaldamine. Sain kogemust juurde avalikus esinemises ja debateerimises.

näiteks Austraaliat, kus hääletamine on olnud kohustuslik juba pikka aega, siis sellega kaasnev peamine probleem on see, et niinimetatud “eeslihaälte” arv on kordades suurem vabatahtlike valimistega võrreldes (inimesed hääletavad suvaliste kandidaatide poolt, sest nad pole kindlad, keda nad valida tahavad). Lisaks on üks probleemidest see, et kuigi valimised võivad olla kohustuslikud, saavad inimesed ikkagi panna hääletuskasti tühja või rikutud sedeli, mis ei annaks hääletamise kohustuslikuks muutmisele midagi juurde. M. Mackerrase ja M. M. Bechteli uuringud on näidanud, et kohustusliku hääletamisega tõusis märgatavalt vasakpoolsete ja väikeparteide toetajate häälte kogus, sest vabatahtlike hääletustega ei usutud, et nende väiksem arv suudab midagi teha.

Kokkuvõttes ei ole valimisaktiivsuse tõstmiseks mingit kindlat lahendust. Kohustuslike valimistega seoses on raske arvestada, kas sellel on rohkem miinuseid või plusse ja kas see üldse töötab. Tekib küsimus, kas meil on üldse muid lahendusi? Tihti on asju, millel ei ole kindlat vastust, olgu see siis näiteks selline asi nagu π igavene numbriladu või kasvõi juba varasemalt mainitud Brexit. Aga tihti peame me lihtsalt valima kõige parema saadaoleva variandi.

Hea valimisaktiivsusega valimistest võiks esile tuua kasvõi meie kooli REKi presidendi valimised, kus hääletas enamus gümnaasiumist (umbes 86%), kuigi valimised olid täiesti vabatahtlikud. Selle aasta kandidaadid olid Mariann Saabas, Alexis Alliksaar, Siret Siim ja Gregor Pihlak ning valimised võitis Gregor Pihlak 57,6% häälega. Edu uuele presidendile!

Kertu pidamas kõnet 15. märtsi kliimastreigil Allikas: Madis Hindre/Priit Mürk

GÜMNASIST VÕI KLIIMAAKTIVIST – MIKS MITTE MÕLEMAT?

Susanna Saadre 136A

„Mis asi üldse on vaba aeg,“ naerab Kertu Birgit, kui räägime kliimast ja selle eest võitlemisele pühendatud ajast. Võib julgelt väita, et Kertu pole tavaline gümnaasiumiõpilane – olles üks Eesti kliimastreikide korraldajatest ja aktivist, on tema roll igas viimases kui Tallinna kliimastreigis tähtis olnud. Istusime hetkeks maha, et arutleda tema tegemiste üle ning rääkida kogemusest „Esimeses stuudios“. Kui küsida Kertult, millal ta esimest korda kliima muutustest kuulis, ei oskagi ta sellele täpselt vastata. Eks ole temagi õppinud sellest põhikoolis, aga ta mäletab, kuidas teadis neist teemadest juba enne koolitunde. Fridays for Future liikumisse sattus ta tänu Kristin Siilile – Kertu võttis liitumiskutse rõõmuga vastu ja samm-sammult sai temast üks kliimastreikide eestvedajatest.

Iga hetk, kui Kertu ei pea tegelema koolitööga, on ta hõivatud kui kliimaaktivist – ja seda on võimalik oma silmaga näha. Teda kutsuti „Esimese stuudio“ saatseks ja loomulikult sinna ta ka läks, sooviga jagada oma sõnumit Fridays for Future'ist. Fridays for Future (FFF) on Greta Thunbergist alguse saanud noorteliikumine, mis nõuab valitsuste tähelepanu ja pingutust selle nimel, et globaalse soojenemise piir jääks alla 1,5 kraadi. Kuulsuse pälvis organisatsioon oma streikidega, mis toimuvad õppetöö ajal riikide valitsushoonete ees.

Saate jooksul häiris Kertut vastaspoole, Erki Savisaare mitteargumenteeritud väitlus: puudusid tõesed faktid ja sisulist diskussiooni ei arendatud. Räägiti vaid ümmargust juttu, mis Kertu sõnul veeres nagu ratas, kuhu oli raske sõna sekka öelda. See mõjus jahmatavalt, sest

sellist situatsiooni ei osanud ta ette näha. Arvestades seda, kui palju informatsiooni saab Savisaar oma positsiooni tõttu kätte, tundus Kertule üllatav, et poliitik suhtub kliimamuutustesse nii leebelt. Kertu arvates oleks igauks kliimaaktivist, kui inimesed selle kohta endale kogu tõde teadvustaksid.

Saate lõpptulemusega ei jäänud Kertu rahule, sest tal oli kaotaja tunne. „See oli kõige parem, mis tollest olukorrast välja tulla sai,“ ütles ta, „ma kindlasti andsin oma parima ja edasi polnud enam nii väga minu võimuses.“ Siiski loodab ta, et kõik vaatajad said aru Erki Savisaare jutu tõepõhja puudumisest.

Ilmselge murrang kliimateadlikkuse osas on juba toimunud – seda tõdevad nii Kertu kui ka ajakirjanikud, kelle juttu ta grimmitoolis kuulis. Möödunud suvega on eestlased kujundanud ümber oma vaateid kliimamuutustest kiiremini ja tugevamalt, kui kunagi oleks võinud arvata. Teadmine on jõudmas inimesteni, aga märkimisväärsete tegude ette võtmine valitsuse poolt võtab veel aega.

Rääkides esimestest suurtest streikidest, ütles Kertu: „Tol hetkel oli 15. märtsi streigile registreerinud end alla 50 inimese ja tundus, et kedagi nagu väga ei huvita see üritus.“ Vaieldamatult huvitab kliimasoojenemine tänaseks palju rohkemaid, kuid võitlus helgema homse eest ei lõppe veel Kertu jaoks niipea. ☺

Õpilased 15. märtsi kliimastreigil

Allikas: Madis Hindre/Priit Mürk

REAALKOOL ON AINUÕIGE VALIK! M.O.T.T.

Terke Kram
135B

Iga õppeaasta alguses on näha koolimaja peal võõraid ja eksinud nägusid. Ka see aasta polnud mingi erand ja reaali pere võttis avasüli vastu uued õpihimulised noorukid. Nüüdseks on 1. septembrist juba paar kuud möödas ning kooliellu sisse elatud. Seega küsisin kolmelt uelt reaalikalt – Eero Elbrechtilt (5.a), Robin Veskiolt (7.c) ja Anna-Ly Truusalult (10.c) – paar küsimust.

Millist koolist tulid?

Eero: Viimsi Koolist.

Robin: Tabasalu Ühisgümnaasiumist – elan seal lähedal.

Anna-Ly: Tulin TPList.

Miks just Reaalkool (ja praegune gümnaasiumi õppesuund)?

E: Mu vend käib siin ja tahtsin ise ka tulla.

R: Esimesse klassi ma sisse ei saanud, tahtsin kolmandas klassis ka tulla, kuid miskipärast ei tulnud. Mu vend käib ka siin ja ta rääkis kogu aeg, et tule siia, see on palju parem kui Tabasalu. Siis proovisin katseid teha ning sain sisse!

A: Mulle meeldivad reaallained. Mingi hetk mõtlesin meditsiini suuna peale, kuid lõpuks valisin siiski majanduse. See tundub olevat eluks vajalikum. Arstiks ei plaani nagunii saada.

Milline on su esmamulje uuest koolist?

E: Tore on olnud.

R: Väga suur kool, võrreldes Tabasaluga mitte just kuigi palju suurem, aga siiski. Kuu aega on möödunud, aga ma otsin ikka veel oma klassiruumi, sest ei leia neid üles. Algul oli raske sisse elada, aga pärast sõprade saamist läks lihtsamaks.

A: Mulle meeldib Reaalis väga. Olen õnnelik, et siia tulin.

Mis on siimaani Reaalis enim meeldinud?

E: Ei oska öelda.

R: Söök. Vanas koolis oli kõige halvem söök maailmas. Me saime 2012. aasta parima

koolisöögi auhinna, aga see ei väärinud seda – kindlasti ära ostetud.

A: Reaali Vaim ja kõigi ühtekuuluvustunne on midagi sellist, mida pole varem kohanud. Kooli õhkkond on tõesti tore.

Mida arvad kooli kartulist?

E: Pole just kõige paremad.

R: Neid keedetud pole veel söönud, praekartuleid ka mitte. Ainult kartuliputru, see nagu kartulipuder ikka. Seal pole õnneks vist tükke sees.

A: Veidi üle keedetud. Koolitoit on minu aravates muidu normaalne.

Milline on su uus klass võrreldes eelmisega?

E: Mulle meeldib uus klass rohkem.

R: Kindlasti palju vaiksem. Vana klass tunnis vaid karjus, vahepeal oli see naljakas, aga tegelikult käis pinda.

A: Olen oma klassiga väga rahul, põhikooliga võrreldes palju parem. Muidugi ma alles õpin oma klassi tundma, aga hetkel näib, et saame lähedase mateks kui oma vana klassiga.

Kas Reaali Poisi septembri väljaannet lugesid?

E: Pole veel lugenud.

R: Ei lugenud, aga järgmist loen kindlasti – seal olen ju mina sees.

A: Lugesin, oktoobri oma ootan veelgi rohkem!

Mida arvad koolivetsudest?

E: Haisevad :(

R: Täitsa korras, rohkem kui Tabasalus. Teisel korrusel on tualett natuke halvasti planeeritud: kui paned puhuri kogemata käsi pestes tööle, lendab kogu vesi vastu ust. Nüüd pole sellel vetsul isegi ukse linki.

A: Üsna okeid, välja arvatud see, et teise korruse tüdrukute tualeti esimeses kabiinis on vetsul kaas puudu. TPLiga võrreldes on vetsud suhteliselt normaalsed, pole neis midagi hullu otseselt märganud.

Mida oma vanast koolist igatsed?

E: Viimsis oli natuke suurem raamatukogu.

R: Et kool oli linnast väljas. Meil oli oma mets, kus sai kehaliseses ringe joostes alati niimoodi lõigata, et õpetaja ei pannud tähele. Kool oli ka palju vabam, kuid eks sellel omad halvad küljed.

A: Prantsuse kultuur oli lahe, Reaalkoolis seda mõistagi pole, aga igatsen seda siiski. Õppisime palju kunsti, jõulude ajal oli hästi palju üritusi nagu näiteks jõulukontsert Kaarli kirikus. Lisaks käisime iga aasta kooli sünnipäeva puhul Estonias esinemas.

Kes on su lemmik realist?

E: Ei tea.

R: Sander Veskiola, vist.

A: Mu jumal – Kristjan Nork!

Kui peaksid praegu pakkuma, siis kas oleksid kümne aasta pärast oma otsusega kooli vahetada rahul?

E: Jah.

R: Usun küll. Mulle meeldivad matemaatika ja reaallained rohkem kui näiteks inglise keel.

A: Ma arvan, et oleksin küll. Tänu Reaalkoolile on mul tulevikus kindlasti palju rohkem võimalusi.

Kas Reaalkool on parem TIKist?

E: Jaa!

R: Ja. Üks mu vana trennikaaslane käib TIKis ja ta natukene „teistsugune“, kui võib nii öelda.

A: On! ☺

Vennad Veskiolad

Allikas: Erakogu

KOLM VAATENURKA PÕHIKOOLI LÕPUEKSAMITEST

PÕHIKOOLILÕPETAJA EESOOTAVAST

//////
Eke Tooming 138B

Kool on nüüdseks kestnud juba pea kaks kuud. Õppetöö käib täie hooga ning isegi kõige aeglasemad õpilased on jõudnud koolieluga uuesti ära harjutada. Ometigi ei olnud veel mõni nädal tagasi selge, mis ootab ees terve Eesti üheksanda klassi õpilasi aasta lõpus. Nüüdseks on suhteliselt kindel, et praegune 9. klass sooritab eksameid veel vana süsteemi järgi: matemaatikas, eesti keeles ja vabalt valitud aines – nagu ikka. Olles ise sel aastal üheksandik, oli uudis pigem rõõmusõnumiks. Iseenesest ei oleks seal ju muidugi erilist vahet. Isegi kui riik eksameid ei kaotaks, teeksid paljud koolid, sealhulgas ka Reaalkool, ikkagi oma õpilastele sisuliselt sarnase eksami. Kuid riiklike eksamitega on ikka teatav kindlustunne – kui sama süsteem on juba aastaid töötanud, siis töötab nüüd ka.

Kuigi üheksas klass on küllaltki pingeline ilma eksamitetagi ning lisaks ootavad paljusid meist veel ees gümnaasiumikatsed, ei näe mina isiklikult riiklike eksamite kaotamisel eriti mõtet. Esiteks, suur osa koole teeks ikkagi vähemalt mingil kujul aasta lõpus õpilastele testi. Kui kõik koolid teeks oma eksamid ise, siis ilmselgelt kohandab iga kool testi enda õpilaste taseme järgi. Juba praegu on tohutult suur vahe, kas me räägime mõnest Tallinna eliitkoolist või paarisaja õpilasega maakoolist. Kui iga kool saaks ise kohandada, millise tasemega teste

õpilased sooritavad, suureneks koolide tasemevahe veelgi. Teiseks, mis saab nii-öelda „õpilasesõbralikest koolidest“, kes ei soovi ise eksameid teha? Kõik need õpiku taga veedetud vähese unega ööd enne eksamit jäävad neil kõik olemata. Kuigi ilmselgelt ei mäleta keegi enam 30 aasta pärast tuhkagi näiteks põhikooli matemaatikatundidest, siis gümnaasiumis on neid samu teadmisi juba vaja ning eksam on ainus võimalus tagamaks, et enamik õpilastest kõikidest teemadest aru saaks. Kui pole eksamit, ei ole õpilasel otseselt motivatsiooni segaseks jäänu tagantjärele selgeks tegemiseks.

Kuigi päris ära kaotamist eksam ei vääri, on ikkagi küsitav, kui mõistlik on praegune eksamisüsteem. Eesti keel ja matemaatika on esimesest klassi peale kaks põhilist õppeainet, seega täiesti mõistlik, et eksam just neis kahes toimub. Teine küsimus on, kui vajalik on n-ö valitav eksam. Mõnes mõttes on see suur vastutulek õpilasele. Õpilane saab valida ise aine, mis talle kõige paremini sobib, ning teeb eksami just selles aines. Teisalt, eksami üks eesmärkidest on kindlustada, et aasta lõpuks oleks iga õpilane omandanud vajalikud õpioskused. Kui õpilane teeb ligi kümnest aineks eksami vaid kolmes, millest ühte arvatavasti niigi küllaltki hästi oskab, ei taga see ju, et kõik õpitulemused on põhikooli

lõpuks omandatud. Niiviisi võib juhtuda, et mõni neist seitsmest aineks, milles eksamit ei ole, võib vabalt õpilasele täiesti segaseks jääda, kuid kuna eksamiga seda konkreetset ainet ei kontrollita, puudub õpilasel ka motivatsioon see õppeaine

Kui pole eksamit, ei ole õpilasel otseselt motivatsiooni segaseks jäänu tagantjärele selgeks tegemiseks.

iseseisvalt selgeks teha. Veelgi enam, võib juhtuda, et mõne aine õppekava ei ole praegusel kujul õpilaste jõukohane, kuid riigil puudub selle kohta statistika, sest selles aines teevad eksami ainult need, kes seda ainet niigi valdavad ning keskmise õpilase teadmistest puudub tagasiside. Alternatiivne variant oleks teha kolmas eksam iga aasta erinevas aines, nii nagu ka tasemetöö kuuendas klassis. Tõsi, eksam oleks siiski vaid kolmes aines, kuid üks neist oleks juhuslik ning annaks riigile adekvaatsema tagasiside õpilaste teadmistest.

Ilmselgelt ei saa ma rääkida kogu Eesti üheksandike eest, kuid mina isiklikult olen küllaltki rõõmus, et vähemalt meie saame teha eksameid veel vana süsteemi järgi. Kuigi eksam on kindlasti suur stressiallikas ning lisaks on ees ootamas ühiskatsed, on õnneks aega ettevalmistumiseks veel üle poole aasta. Tuleb lihtsalt loota, et selleks ajaks, kui järgmised lennud üheksandasse jõuavad, on leitud sobiv alternatiiv, mis oleks vastutulek õpilastele, kuid samaks ei võtaks eksamilt eksami mõtet ära. ☹

Ilmselgelt ei saa ma rääkida kogu Eesti üheksandike eest, kuid mina isiklikult olen küllaltki rõõmus, et vähemalt meie saame teha eksameid veel vana süsteemi järgi. Kuigi eksam on kindlasti suur stressiallikas ning lisaks on ees ootamas ühiskatsed, on õnneks aega ettevalmistumiseks veel üle poole aasta. Tuleb lihtsalt loota, et selleks ajaks, kui järgmised lennud üheksandasse jõuavad, on leitud sobiv alternatiiv, mis oleks vastutulek õpilastele, kuid samaks ei võtaks eksamilt eksami mõtet ära. ☹

ÄSJA LÕPUEKSAMID SOORITANU TAGASIVAADE

//////
Eliis Lelov 137A

Sooritasin kevadel põhikooli lõpueksamid kolmes aines ning arvan, et need on vägagi vajalikud. Seda nii mitmelgi põhjusel.

Arvan, et eelseisvad eksamid motiveerisid nii mind kui ka kõiki minu klassikaaslast üheksanda klassi algusest saati rohkem tähele panema, pingutama ja eesmärgipärasemalt õppima.

Lähenev eksamikuupäev ja teadaolevad põhivaldkonnad muutsid keskkonna väga õppimist soosivaks. Tunnis oli pidevalt vaikus, mida varem juhtus harva ning paljudele jäi materjal meelde ka pärast teemakohase kontrolltöö möödumist. Kuigi eksam tuli sooritada ainult kolmes aines, paranes õpiedukus kõikides tundides, sest koduste tööde tegemisest sai harjumus. Nii mõnelegi sai selgeks, et ained on omavahel seotud ja näiteks ajalootunnis

õpitu võib kasuks tulla ka eesti keele eksamil.

Olen kuulnud väidet, et õpilastel lasub lisastress, kuna paljud teevad lisaks veebruaris-märtsis sisseastumiskatseid gümnaasiumisse. On koole, kuhu katseid tegema ei pea ja on õpilasi, kes on katsetest vabastatud. Nende õpilaste jaoks oleks põhikooli lõpp väga ebamäärane ning ilmselt puuduks paljudel ka eelmises punktis välja toodud kõrgem

motivatsioon. Õpilastele, kes sooritavad sisseastumiskatseid gümnaasiumisse, ei tohiks lõpueksamid probleemiks olla, kuna nende kahe sündmuse vahel on peaaegu neli kuud. See jätab kõigile piisavalt aega, et mõlemaks õppida ning katseteks õppimine ja kordamine teeb ka eksamiteks valmistumise lihtsamaks – teemad on juba selged.

Eksamid annavad väga palju praktilisi eluks vajalikke oskusi. Eksamikuupäev

on aasta alguses teada – igaüks peab ise mõtlema oma ajakasutuse ja õppemeetodite peale ning võtma ka vastutuse, seda näiteks valikeksam valimisel ja selleks õppimisel. Minu arvates on eksamite peamine olulisus siiski mitte niivõrd sisuline kui vormiline. Uudne oli kolmetunnine eksamiformaat. Võin öelda, et nii kaua kinnises ruumis istuda on üpriski monotoonne ja ebakindel, sest abi kelleltki küsida ei saa ja pead enda vastustes piisavalt kindel olema, et töö ära anda. Olen väga tänulik, et sain

PÕHIKOOLI ÜHTSED LÕPUEKSAMID KUI HÄDATARVILIK PAHA-PAHA

//////
Õp Martin Saar

Lõpuks ometi on plahvatanud avalik arutelu ühtsete ülesannetega lõpueksamite teemal. Kui haridus- ja teadusministeerium lootis veel kevadel, et nende kaotamine on üks järjekordne haridusstandardit langetav muudatus, mis õnnestub vaikselt läbi suruda, siis õnneks on õpetajad julgelt oma arvamusega turuplatsile tulnud: minister Repsi skeem on vähemalt planeeritud kujul omaenese raskuse ja läbimõtlematuse all kokku varisenud. Miks on ühtsete ülesannetega põhikooli lõpueksamid tarvilikud?

Avalik standard

Põhikooli ühtsed lõpueksamid aitavad hoida hädatarvilikku haridusstandardit. Eestis on kohustuslik omandada põhiharidus ja selle standardi määratleb riiklik õppekava; selle standardi saavutamist ja hoidmist toetavad ühtsete ülesannetega põhikooli lõpueksamid. Nende eksamite tööd,

hindamisjuhendid ja vastavustabelid (milles on esitatud seos õppekavaga ning ülesannete metaandmed) on kõigile kättesaadavad. Kui õppekava on raamdokument,

mille arenduses minnakse üha enam üldistamise teed, siis eksamitööd annavad konkreetsema arusaamise, mida kõrgelennuliselt sõnastatud õppe- ja kasvatusesmärgid ning õpitulemused praktiliselt tähendavad. Õpetajale, kes on oma karjääri alguses või sunnitud õpetama mitut õppeainet paralleelselt või jõudnud tagasi kooli pärast tööaastaid mujal, on need avalikud eksamitööd toeks igapäevases töös sihtide seadmisel ning metoodilises enesetäiendamises.

Salastatud valdkonnapädevuse saavutamist kontrollivad tasemetööd seda eesmärki ei täida! Muide, olen õpetajana olnud olukorras, kus minu „nõudlikkus“ kogus minu pea kohale mustad murepilved. Kaitsesin end tibulinna eest võitleva kanakulliema eest sellega, et kasutasin hindamiseks ülesandeid põhikooli lõpueksamitöödest. Eksamite kadumisel on nii vanematel kui argadel koolijuhtkonnaliikmetel palju hõlpsam survestada õpetajat kolme ära kirjutama. Sellist Eestit ei soovi!

Motivatsioon pingutada

Põhikooli lõpueksamite rahuldav sooritamine on täna põhikooli lõpetamise tingimus. See loob õpilastele soodsad tingimused teadmiste-oskuste-arusaamiste süstematiseerimiseks ja üldistamiseks. Haridusteadusega vähegi kursis olevale inimesele ei vaja selgitamist, millise tähtsusega on õppimises ja arengus ajas hajutatud harjutamine ning läbimõeldud

kordamine. Pakutud alternatiiv koostada koolieksamid on ressursse raiskav ja sobimatu mitmel põhjusel. Läbimõeldud eksamitöö, mis vastaks õppekavas seatud sihtidele,

koostamine on väga mahukas ettevõtmine ning nõuab vastavat kogemust ja kompetentsust. Jätta seda inimeste ülesandeks, kes pole ainespetsialistid, on vastutustundetu nii nende enda kui ka õpilaste suhtes. Kuni tasemetööde korraldamise kohta käivad ranged käsud ja keelud stiilis „Neid ei tohi hinnata!“, „Nendeks ei valmistuta!“, ei ole tasemetöödest loota ka eksamite aseainet. Soovitan lugeda nende kunagiste õpilaste mõtteid, kes on enda jaoks avastanud

selle kogemuse juba põhikooli lõpus, sest sellega möödus mu eksamite korraldusliku poolega seotud hirm, mida ma muidu peaksin kogema alles 12. klassi lõpus. Siis aga oleks võinud närveerimine maksma panna mõnedki väga olulised punktid, kuna ajaraam on ka suurem. Jään oma arvamusele kindlaks, et põhikooli lõpueksamid on üheksanda klassi õpilasele väga vajalikud ning nende asendamine/kaotamine tundub väga äkilise ning läbimõtlemata ideena. ☹

füüsika või keemia võlu just nimelt tänu igapäevase õppe osana eksamiks valmistumiseks võetud süvenemisele.

Õiglane ja objektiivne tagasiside, ehe rõõm õnnestumisest

Ühtsed põhikooli lõpueksamid annavad õpilasele võimaluse saada objektiivset tagasisidet selle kohta, kuidas on ta saavutanud konkreetset õppeainet põhikooli riikliku õppekavaga püstitatud õppe-eesmärgid ning mil määral on tal kujunenud vastava valdkonna pädevus. Üheksa aasta põhikooliõpingute jooksul võib kolm korda sellist täiel määral objektiivset tagasisidet saada küll! Hästi palju on tähelepanu pööratud nendele, kellele valmistab riiklikult seatud haridusstandardi saavutamine ühel või teisel põhjusel raskusi ja stressi (millega tuleb ka, muide, õppida hakkama saama) Täiesti kõrvale on jäänud aga need – ja paljud! – noored, kes tunnevad siirast rõõmu heade tulemustest eest põhikooliõpingutes, mida kinnitab nende õpetajate ja kooli eripärast rippumatu välishindamine.

Demagoogiat rohkem kui rubla eest

Põhikooli lõpueksamil on palju enam voorusi, kui siinne tähelepanek arvavad lubab. Paraku vajab tänane debattsisukuse tagamiseks aga mitmete ministri ja tema käsilaste poolt esitatu veelkordset ümberlöökkamist. Põhikooli ühtseid lõpueksameid toetavad pedagoogid ei arva, et eksam on hariduse kvaliteedi hoidmisel ainuvõimas; me ei arva, et eksam on suurepärane piits enda kehtestamiseks; me ei arva, et riiklik eksam näitab usaldamatust õpetajate suhtes jne. Näeme ühtseid eksameid lihtsalt loomuliku osana Eesti hariduse eduloo tervikust. Ja kui ministri väite järgi kolmandik ei suuda neid sooritada, siis tuleb seda kolmandikku tõhusamalt toetada, mitte eksameid kaotada. Kurb, kui me oma kesist väljanägemist peegli tuhandeks killuks virutamisele parandada prooviksime... ☹

REAALKOOLI TSIRKUS

////////////////////

Leelo Mikk 138C

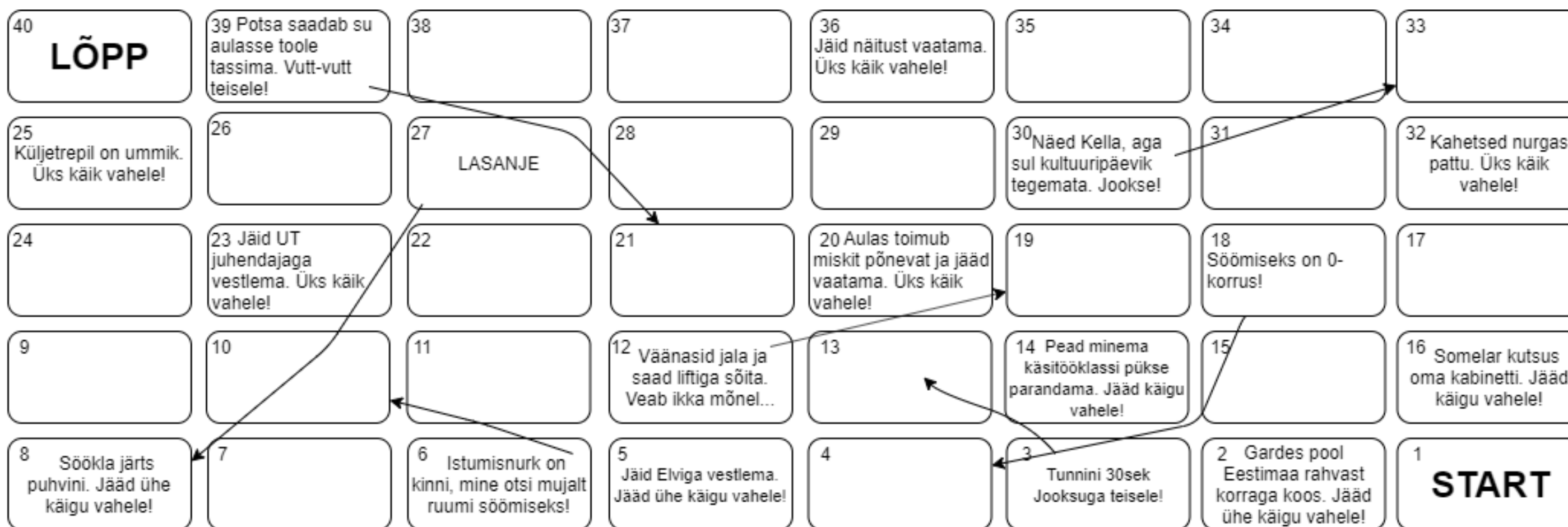
Anette Oper 138C

Birget Kõrvel 138C

Mängu reeglid:

- Kõik toimib nagu tsirkusemäng, edasi-tagasi, üles-alla, teate küll.
- Noolega ruudule sattudes liigud nooleotsa suunas. Samuti kehtivad vahelejäämise käsud.
- Duubli veeretamise korral saad veel õnne katsuda.
- Täring leidke ise. Näiteks võib tõmmata äpi või küsida mõnelt õpetajalt.

Head viskeõnne!

KAS KALAD MAGAVAD?

////////////////////

Ellen Roper 138B

„Kas kalad magavad?“ on sedasorti etendus, mis võtab sul õrnalt käest kinni ja lajatab siis otse südamesse. Pole pisarakiskumist, pole grandiooset traagikat, on vaid üks kurb ja üdini usutav lugu.

Etenduse ülesehitus on iseenesest lihtne: see on kümneaastase tüdruku (sise) monoloog. Laval on Juta ja ta räägib sulle loo oma surnud vennast, kellel oleks võinud täna hoopis sünnipäev olla, ja vähist ja leinast ja luhtaläinud matustest.

Raskest teemavalikust ei tohi ära ehmuda, sest ängistav see lugu nüüd kindlasti pole. Jah, on küll kurb (lõpuks nutavad vist enam-vähem kõik), aga on ka naeruseid kohti ja need vahelduvad süngematega lausa mängeldes, musta masendusse langeda pole lihtsalt aega. Vastupidi, julgaksin seda soovitada omamoodi teraapiatükina. Sügisest murepilvede all mõjub etendus ootamatult jõuduandvana. Võõraste tunnete virvarr on veidralt katartiline, teatrisaalist välja astudes on hoopis kergem tunne.

Tõsi, algus just parimat muljet ei jäta. Laval on täiskasvanud näitleja, sest vaevast, et ükski laps sellise rolliga hakkama võiks saada, samas peategelane ise on laps. Seega tehakse täiskasvanust ranitsa ja roosa dressipluusi abil mudilane. Paratamatult tekitab see minus võõrastust, aga õnneks läheb lugu suhteliselt kiiresti käima ja sellele pole enam võimalik keskenduda.

Liisa Saaremäel on tegelikult kogu näidendi vältel suurepärase. Väsimatult

toob ta vaatajani leinava tüdruku emotsionaalsed „Ameerika mäed“. Ta teeb laval sada imet, aga hetkekski ei tundu see kuidagi sunnitud ega üleliia teatraalne. Esitus on siiras ja eluline, umbes selline, mida igapäevastes vestlustes päriselt ka kohata võiks, mitte seline ilmekas, nagu vahel kipub olema. Kuid eelkõige paistab ta välja suurepärase jutustajana, ta paneb vaataja eredalt nägema just seda, millest ta parasjagu räägib, olgu see siis väike valge kirst või kalad ojas. Näitleja ja publiku vaheline side on peaaegu käegakatsutav, VAT-teatri armsas väikeses saalis seda enam.

Lugu ise on Jens Raschke, mõnevõrra tunnustatud saksa näitekirjaniku sulest. Saksa keelest on selle tõlkinud Eili Reinmets ja vähemalt minu teada pole Raschket varem eesti keelde tõlgitud. Tekst on fantastiliselt orgaaniline. Esiteks ülesehituselt; lood tulevad läbisegi, aga ometi kuidagi loogiliselt, selle järgi, kuidas Juta järjest enda sündant avab. Aga sõnastus on väga hea, isegi naljad kõlavad loomulikult. Ma arvan, et just tänu heale tekstile ei lase etendus hetkekski lahti. Kui mõne pikema (või igavama) tüki ajal taban end sageli uitmõteltelt, siis seekord polnud see lihtsalt kuidagi võimalik. Suurepärase etendus uue põlvkonna hajameelsetele.

Vaevast, et etendust nägemata lavakujundus erilist huvi võiks pakkuda, kuid tuleb mainida, et ka see oli meisterlik. Pink ja koorelaastud – see oli lihtsalt nii päris.. väljalõige elust.. Paratamatult tekib tunne, et kuskil Männi pargis istubki täpselt sellisel mõni Juta ja puistab vaikselt oma elulugu. Ma arvan, et just see ongi tegelikult loo tugevaim külg – selle meeletu usutavus igal võimalikul tasandil.

Lisaks on see kõik fantastiliselt universaalne. Ma ei kujuta ette inimest, kes etenduse näiteks maailmavaatelistel põhjustel ära põlgaks. Ühtegi vastuolulist teemat ei tõstatata, vaidluskohti lihtsalt ei ole. Kindlasti võiks seda võtta kui nõrkust, aga minu meelest on see pigem üks näidendi suurimaid tugevusi. Kõige selle traagika mõte on lõppeks panna inimesi ebamugavatel, valusatel ja muidu maha vaiktud teemadel omavahel rääkima. Kui siia veel tuua solvumise tasand, ei tuleks sellest midagi välja. Samuti pole eriti vanuselisi piiranguid, vanaemaga kõlbab seda täpselt sama hästi vaatama minna kui mõne esimese klassi mudilasega.

Kuna päevakajalisus pole antud juhul üldse kuidagi hinnatav (surm on alati päevakajaline), peab näidend tõenäoliselt ka veidi kauem ajahambale vastu. Minu meelest sobiks „Kas kalad magavad?“ uue aja klassikaks küll, aga võib-olla ma olen lihtsalt liiga vähe head teatrit näinud. Ma loodan väga, et see ei jää viimaseks korra, kui see konkreetne tekst või Raschke tekstid laiemalt Eesti lavalaudadele jõuavad.

Seega – südamest soovitan. Mingi VAT-i, võtke igaks juhaks taskurätikud kaasa ja ärge ripsmetušši sel õhtul kandke. Kahjuks on vist juba käimas viimased etendused, aga kes kiirustab, see jõuab.

Kusjuures iga pileti müügil toetatakse kingitud elu fondi ühe euroga, nii et teatrisaalis pisaraid peites saab ennast ühtlasi meeldivalt altruistlikuna tunda.

Tegelane Juta

Allikas: Siim Vahur

PIIMAKATASTROOF

////////////////////////////////////

Gerdo Germann 137C

Hinnang: 4,7 Alma piima/15 Alma piimast
(Film on keelatud alla 12-aastastele)

Kauaoodatud „Vanamehefilm“ võibvalmistada pettumust, kui oled „Eesti Laulu“ klippidega harjunud. Filmi süžee keerleb ümber Vanamehe ära jooksnud lehma üle, kelle uder vastasel korral plahvatab. Tee peal arutletakse Eestis aktuaalsete temade üle, näiteks räägitakse nutitelefoni kasutusest, vabaõhufestivalidest ja Jaagup Kreemist.

Filmi vaadates hakkasin üsnagi palju mõtlema, kes selle loo ja stsenaariumi üldse välja mõtles, sest see oli nii ajuvaba. Alustades Piimavana jäätisest pisaratega ja lõpetades sellega, et Karu tagumikust välja pääsemiseks tuleb laulda. Kumab välja, et palju tööd on tehtud tegelaskujudega, et

nad näeksid võimalikult head või hoopiski halvad välja. Piimavana luitunud valge nahk, hapupiimaveri ja jäätisest pisarad mõjusid üpriski jõhkratena.

Ootas rohkem kerget huumorit ja naljatlemist, film oli aga süngema alatooniga. Erinevalt minust valmistasid teistele inimestele nilbed naljad lausa rõõmupisaraid – vahest seetõttu, et nemad olid pisut patustanud ja pühapäevasel pärastlõunal natukene aega maha võtnud.

„Vanamehe film“ on Eesti kinolava üks satiirilisemaid filme. Tegellate olemuseks ja nende lugude väljamõtlemiseks on arvatavasti saadud palju inspiratsiooni tooretest ja realistlikest lugudest. Näiteks oli seal üks naise ja kaheksa lapsega tööline, kellel aga ei läinud töö juures sugugi hästi ja ka raha nappis. Seepeale otsustas naine koos lastega mehe

juurest lahkuda, kuid mees jäi oma töö peale ja joob seni, kuni abi küsitakse.

Film vs vaheklippid

„Eesti Laulust“ tuntud vaheklippides näis Vanamees arutu tegelasena, kes lihtsalt elab oma elu, kuid filmis on tegelaskuju arenenud ja Vanamees tundub

„Vanamehe film“ on Eesti kinolava üks satiirilisemaid filme.

rohkem kellegi vanaisa või naabrina. Ta oskab arutleda, ise uute ideede peale tulla, töötada ja lapsi kasvata, kuid on seejuures ikkagi poole aruga inimene.

Kui sa oled juba viis aastat pingsalt oodanud „Vanamehe filmi“ kinolinala tulemist, siis on sul film juba kindlasti nähtud. Kui sulle lihtsalt meeldisid vaheklippid „Eesti Laulu“ ajal, siis on targem oodata, kuni linateos jõuab telekraanile.

„Vanamehe film“

Allikas: Kinoveeb

USU VÕI ÄRA USU

Markus Vaher
135B

Meedia on saatanast, kas pole nii? See on võluv, ent väsitav ja valelik. Ning me kõik saame sellest osa. Niisiis ei jää muud üle, kui näha seda paratamatu reaalsusena, mille mõistmine võib meid satanismi-süüdistustest viia konstruktiivsema mõttelaadini.

2016 oli sant aasta. Julgen väita, et Brexit ja Oranž Mees on olnud negatiivsed arengud. Nende arengute põhiprobleemiks pole isegi ideed, mis seetõttu ellu on rakendunud, vaid see, kuidas need ideed üldse lõõgile pääsesid. Mõlemal juhul toetuti väga tugevalt valeuudiste kampaaniatele, sotsiaalmeedia kõlakambritele ning meediasensatsiooni tekitamisele¹. Tolle sandi aasta katastroofiks on see, et sellest ajast alates sai poliitilise kapitali kogumise põhieelduseks oskus meediaga manipuleerida. Kadus harjumus pidada vähemalt natukenegi argumenteeritud debatte². Seda muutust võib tajuda ka Eestis, kuid siin pole probleemi lahendamisega jõutud tegeleda. Vaatleme siis põgusalt seda uut reaalsust ja kuidas see meid puudutab.

Mis on valeuudis?

Sõnapaarid, millest asja lahkama hakata, on 'fake news' ja selle eestipärane vaste 'valeuudised'. Need on kohutavalt halvad terminid, sarnanedes oma mitmetimõistetavuse ja nüansivähesuse poolest probleemile, mida nendega

kirjeldada püütakse. Kaugeltki mitte kõik, mida 'valeuudiste' all silmas peetakse, ei ole uudised (teave äsja toimunu kohta) ega faktuaalselt valed. Selle mõistega on tavakasutuses tähistatud nii kallutatud meelestatusega arvamuskirjutusi kui ka ekslikke päevauudiseid või siis mingit segu säärastest nähtustest.

Anglo-Ameerika käsitluses on 'fake news' jaotatud kolmeks kategooriaks³: 'misinformation' ehk info, mis on väär, kuid mida pole loodud ega levitatud pahatahtlikult; 'disinformation' ehk info, mis on väär ning mida on loodud ja levitatud pahatahtlikult; 'malinformation' ehk info, mis on tõene ning mida on loodud ja levitatud pahatahtlikult.

Eestis meil säärane terminoloogia välja kujunenud ei ole. Isiklikult toetaksin terminiloo poolest kolmikut 'väärinformatsioon–desinformatsioon'⁴–laimdinformatsioon⁵, kuid ka see on kohmakas: esimesed kaks mõistet peaksid olema võrdväärsed, kuid nad ei ole seda (ka desinformatsioon on väär informatsioon); viimane mõiste on oma eesliite tõttu keeleliselt harjumatu. Kuivõrd terminoloogia on veel alles kujunemas, on probleemi võimalik nende kolme kategooria järgi siiski analüüsida.

Kuidas valeuudised levivad?

Peamine põhjus, miks valeuudised levivad, on 'kinnituskalduvus' (ing k 'confirmation bias'). Selle all peetakse silmas inimeste kalduvust otsida, toetada, mäletada ja tõlgendada infot viisil, mis toetab nende varasemaid uskumusi (Joonis 1). Kinnituskalduvus on heuristik, mis aitas pronksiaja inimesel keerukat informatsiooni energia-efektiivselt ja enamvähem täpselt interpreteerida, kuid on nüüdseks ajale jalgu jäänud. Lisaks

toetavad valeuudiste levikut meie tahe hoida oma maailmapilti võimalikult terviklikuna ning vajadus püsida karjas. Usaldus on ohtlik, aga vajalik: usaldan oma sõpru, aga kui nad ei tea, mida räägivad, olen paratamatult saanud valeinfot; samas ei saa ma kunagi kõike üle kontrollida.

Valeuudiseid vahendavad suuremal või vähemal määral kõik infokanalid: sotsiaalmeedia, videosaidid, online-uudised, televisioon, trükimeedia ning raadio. Kõige efektiivsemalt levivad valeuudised sotsiaalmeedias, mis on ühtlasi ka kanal, mida noored kasutavad kõige rohkem. Kui tunned, et oled justkui kõrbes ja sildil seisab, et vesi on paremal, siis ära arva, et vett ei võiks olla hoopis vasakul. Mõned sildid on valelikud, eriti internetis.

Eestis on valeuudiste allikaid võimalik jagada 4 kategooriasse:

- paremäärmuslikud väljaanded: Uued Uudised, Objektiiv ja Vanglaplaneet;
- meemilehed: näiteks Lugejakiri.ee, EKRE meemikampaania;
- venemeelne (välis)meedia: näiteks Russia Today, Sputnik News;
- tavameedia: näiteks Postimehe või EPL-i eksimused.

Kui venemeelse desinformatsiooniga on Eestis võideldud aastaid (nt Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus), siis muude probleemidega pole olnud aastaid, millal võidelda. Esimesed eestikeelsed meemilehed sündisid 2016. aasta augustis ja septembris (võibolla polnudki nii sant aasta). EKRE-le alluv Uued Uudised tekkis koos SPTK-le kuuluva Objektiiviga alles 2015. aastal. Et viimaste aastate jooksul on meedialuited palju rohkem tuult saanud, on ka tavameedia hakanud rohkem vigu tegema⁶. Loogiline järeldus, mida sellest loetelust teha, on see, et tasub olla ettevaatlik.

Miks see kõik meid kottima peaks?

Kui info, mida me tarbime, on väär või kallutatud, siis on otsused, mida me selle info põhjal langetame, oluliselt kehvemad. Eelmainitud infokanalite kaudu meieni jõudev info määrab, millised on meie väärtushinnangud, keda toetame järgistel valimistel, kus tahame töötada, kuidas tahame töötada, kellega tahame olla sõbrad ja kellega vaenlased. See nimekirj

on pikk ja lohisev, aga sellegipoolest ülimalt tähtis. Üksikisikute valed otsused hakkavad kuhjuma ühiskonna tasandil ning peagi on väikestest pörsastest saanud suured-suured sead.

Lahendused

Töötada võiks teatud regulatsioonide kehtestamine ajakirjanduses, kuid sel puhul võib tekkida 'slippery slope'-situatsioon, kus riik hakkab teostama tsensuuri. Jääks õhku küsimus "kes otsustab, mis on valeuudis või

mis on kallutatud meedia?" ning seetõttu oleks säärane seadusandlus väga probleemne. Paremlahendus on teadlikkuse ja ajakirjanduse kvaliteedi tõstmine. Seda on võimalik teha järgnevalt: võiks luua keskse ja sõltumatu organisatsiooni (vabariikliku), mis tegeleks valeuudiste uurimisega, faktikontrollide teostamisega ja erialase teadmuse kontsentreerimisega õppematerjalideks. Samuti saab jätkata meediapädevuse arendamisega (üli)koolides ning üldisema teadlikkuse tõstmisega (vt Meediapädevuse nädal 2019). Nõnda jääks ainsaks probleemiks

see, et valeuudiselevastates me ühtlasi levitame seda, seega tuleks leida viis vastu-uudiste loomiseks. Seda oleks praegustes oludes aga väga keeruline minimaalse kallutatusega teha.

Usu või ära usu. Ent kui usud, tee seda kontrollitult, viidete ja kriitilise pilguga.

Oh suur sentimentaalne tõde nagu hooramaja keset ulgumerd ma koon üht jahedat kangast ilma sellesse uskumata -Ilmar Laaban (vil!54)⁷

- ¹M. T. Bastos & D. Mercea, "The Brexit Botnet and User-Generated Hyperpartisan News". London: University of London, 2017
²J. Kavanagh & M. D. Rich, "Truth Decay: An Initial Exploration of the Diminishing Role of Facts and Analysis in American Public Life". Santa Monica, CA: RAND Corporation, 2018
³Wardle et al., "Information Disorder: Towards an interdisciplinary framework for research and policymaking". Strasbourg: Council of Europe, DGI(2017)09, 2017
⁴sõna pärineb venekeelsest terminist 'дезинформация', mille autoriks on väidetavalt Stalin
⁵olen omavoliliselt loonud eesliite 'laimd-' sõnast 'laimdus' ehk 'laim'
⁶https://novaator.err.ee/897606/laialt-levinud-uurimus-valeuudiste-levikust-osutus-valeks
⁷Ilmar Laaban, "Oma luulet ja võõrast". Tallinn: "Eesti Raamat", 1990, lk 30

KUUKÜSIMUS: KUIDAS VABANDAD TEGEMATA KODUTÖÖD?

Leelo Mikk 138C

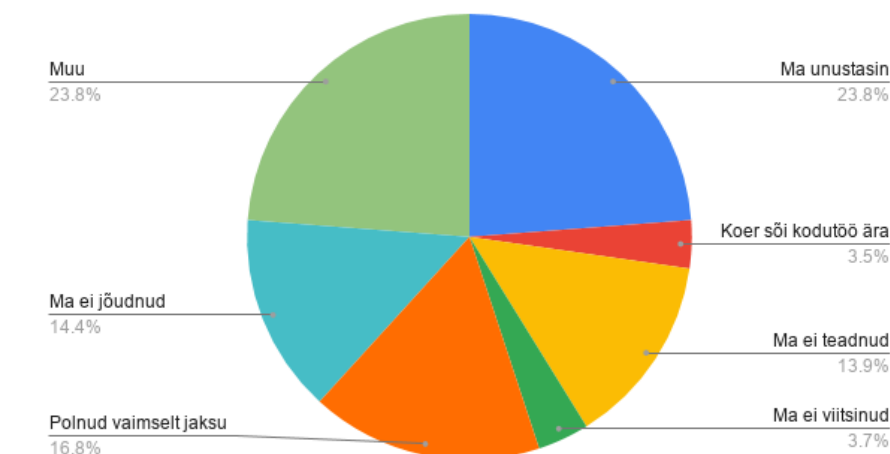
Anette Oper 138C

Kahtlemata on nii mõnelgi meist juba mõni kodutöö tegemata jäänud. Tegemata töö õigustamiseks välja mõeldud ettekäanete valik on suur ja lai – tuleb lasta fantaasial lennata ja loota, et õpetaja ei märka või pigistab silma kinni. Seekordses kuuküsimuses uurisimegi, kuidas õpilased oma patte puhtaks pesevad.

Vastanutest 65,5% olid gümnasistid ja 34,5% põhikooliõpilased. Valdav enamus (76,1%) valis vastuseks ühe ette antud valikutest ehk nad kas ei mäletanud, ei teadnud, ei viitsinud, ei jõudnud igale poole, ei jaksanud vaimselt või sõi koer kodutöö ära. Samas leidis ka mitmeid loomingulisemaid vabandusi.

Tublimad ja eeskujulikud vastasid, et teevad kodutöö alati ära. Käputäis õpilasi eelistab Minecrafti kodutöödele või usub, et "gümnaasium on vabatahtlik" laieneb ka kodustele ülesannetele. Vastuseid oli seinast sein: nende seas esines ka plastikkõrvi sööv kilpkonn (kelle asjakohasus on küsitav), nõelravist tuimaks muutunud keha või sõi hoopsiki kodutöö koera ära. Lisaks väideti, et "kui sa oled

Kuidas vabandad tegemata kodutööd?

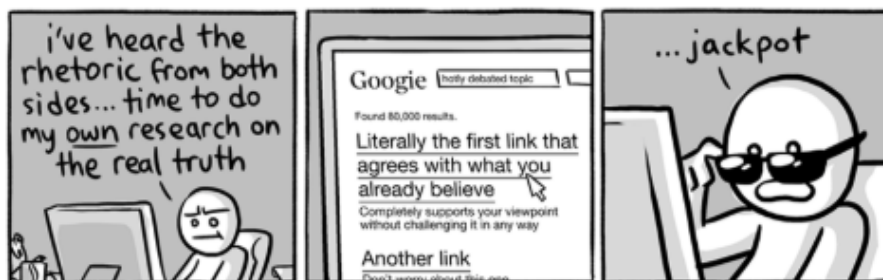

oled õppinud Reaalkoolis juba mitu aastat, siis sa oskad tegemata kodutööga mitte vahele jääda", ja küsiti, "kas kodutöö saab tegemata jääda, kui kodutöö mõiste sulle täiesti võõras on?"

Kahe vastaja mõttelennul ei ole piire ning nad esitasid vastuseks küllaltki keerukad skeemid: "Kui õpetaja avastab, et mul on kodutöö tegemata, siis ma kõigepealt ajan ta segadusse sellega, et näitan valet lehte vms, ja siis viskan selle talle näo ette, blokeerides ta vaatevälja. Seejärel kriban kiiresti koduse töö loomulikust intelligentsist valmis ja näitan talle, et mul on ikkagi tehtud." ja "Kui läheb asjaks,

siis laskun põlvili ja anun, kui on teada, et on vastamine ja pole õppinud, tõmban minema ja kui jäängi vahele mingi suvalise asjaga, siis ütlen, et jäin magama."

Autorite isiklikuks lemmikuks ja päevaseks tarkuseraks osutus järgnev mõte: „On hetki meie elus, kus me leiame ennast kohustusse uppumas ning näib, et see ongi lõpp. Sellistel hetkedel tuleb jätta kõik sinnapaika ning tegeleda kõige muuga kui kodutööga. Sa mitte ei vabanda kodutöö mittetegemist, vaid õigustad seda! *Viva la revolution!*"

Joonis 1. Sina ja Google.

Näide halvast kalambuurst.

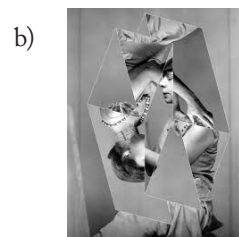
Allikas: Autori erakogu

PÕNEV TEST - MILLINE MOODLE'I SALASÕNA OLED SINA?

Siret Siim 135C
Elina Liibak 135C

5. Vali üks must-valge pilt.

1. Kuidas reageerid, kui saad teada, et said keemia arvestuse kahe?

- a) Kurdad üle klassi, kui ülekohtune elu on, ja loodad, et kellelgi läks vähemalt sama halvasti.
- b) Tõstad igakuise nutupausi tänase peale.
- c) Mis seal ikka. Järeltööd on ka olemas.

2. Mida sööd tavaliselt hommikuks?

- a) Tass kohvi, sest rohkem pole vaja.
- b) Iga hommikusöök on unikaalne ja erilise.
- c) Puder, kuhu joonistad moosiga igal hommikul oma hetkeemotsiooni.

3. Mida teed, kui leiad maast 2 eurot?

- a) Nead jumalat, et ei leidnud 20-eurost.
- b) Rõõmustad, et saad Humanast 50 sendi päevalt 4 asja osta.
- c) Paned taskusse ja kaotad ära.

4. Mis aine õppimist jälestad kõige rohkem?

- a) Kõigi.
- b) Füüsika.
- c) Happe xd.

6. Ootad õhtul bussi, kui mingi võõras tuleb sinuga rääkima. Kuidas käitud?

- a) Jätkad muusika kuulamist, kui oled veendunud, et tegemist pole sinu tuttava või mingi kuulsusega.

- b) Laskud vestlusesse lootuses, et tegemist on huvitava ja tore inimesega.
- c) Hakkad täielikku iba ajama, et näha, mis saab.

7. Mis on sinu suhtestaatus?

- a) Väidad, et ei otsi, aga oled võimalustele avatud. Tegelikult ikka otsid küll.
- b) Usud, et suhted ei ole sinu jaoks. Lihtsam on keskenduda oma kirgede arendamisele.
- c) Endal on ka raske uskuda, et oled juba 3 aastat suhtes olnud.

8. Millal hakkad nädalavahetuseks plaane tegema?

- a) Reedel. Kuski toimub alati mingi pidu.
- b) Paar nädalat enne, sest nädalavahetused peavad alati kindlustatud olema.
- c) Järgmisel hommikul, kui hakkad eilset õhtut meenutama.

9. Kui tihti pead minema itimehe juurde, sest oled oma Moodle'i salasõna ära unustanud?

- a) Alatasa. Ja isegi kui ei ole, siis jalutuskäik neljandale korrusele halba ei tee.
- b) Satud sinna ainult siis, kui su salasõna aegub.
- c) Saad tavaliselt Moodle'ita hakkama, seega väga vahet pole, mis see salasõna on.

Kõige rohkem A-sid: 69Kiisumiisumjäu420

Sinu salasõna on extra, aga eks sina ole ka veidi üle võlli. Loed horoskoopi, aga ekslusiivselt ainult oma tähtkuju oma. Suurim snapistriik on neljakohaline. Hakkad Revalis paukuma, kui teenindaja ütleb, et jääkohvi jaoks pole järjekordselt jääd. Kui sõbrad sulle soovitasid irooniliselt "Rannamaja" saatesse minekut, kaalusid seda tõsiselt – ega sa poleks saanud härra Tiidost hullem olla. Kuigi oled tuntud oma kuulsa puhkava mõrra näo poolest, siis tegelikult on sul kuldne süda, mida näitad vaid lähimatele sõpradele.

Kõige rohkem B-sid: MehedEiNuta123

Susalasõna on kui mantra, mida kordad endale enne geograafia arvestuse tegemist Moodle'is. Su klassikaaslased teavad, et oled natukene teistsugune, aga see, et sa humanitaarinimene oled, pole sinu süü. Tegelikult ei tule need humanitaarained ka nii lihtsalt ja su ajaloo töölehtedelt on trükisõna ära uhutud paari pisara poolt. Aga õnneks on sul muid varjatud talente: võib-olla suudad keelega küünarnukki lakkuda, oled kiireim naruto runnervõisudad jahuda tunde oma lemmikkunstnikust.

Kõige rohkem C-sid: 314privetgorodNarva

Su salasõnaks on halb viide millelegi, mis sulle veidralt palju meeldib. Su sõpradele tegelt ei meeldi su kalambuurstid, aga nad ei julge sulle seda öelda. Naudid emaga koos minionide meemide vaatamist, aga see ei tee sind halvemaks inimeseks. Vahepeal tegelikult teed ka head nalja, mis rõõmustavad klassikaaslasi ja ka harvadel puhkudel õpetajaid. Elu võtab sama lõdvalt, kui on su püksikumm. Su agregaatolek kooli ajal on kas vedelik, sest oled sujuvalt ja voolavalt laua peale magama jäänud, või gaas, sest su ajurakkude kontsentratsioon on ruumalaühiku kohta sama nagu argoonil õhus.

LIIGA NOOR, ET KLIIMAKRIISIST TEADA? VÄIKE MAJA TEEB SILMAD ETTE

////////////////////
Kati-Liina Lättemäe 138B
Helis Lisette Kähari 138B

Igal reedel kogunevad noored üle maailma tänavatele, et avaldada meelt kliimasoojenemise vastu ja survestada poliitikutid tegema keskkonnasõbralikke otsuseid enne, kui on hilja. Tallinnas toimub reedeti kliimastreik Toompeal, millest ka mitmed meie kooli õpilased osa võtavad (vt lk 6 "Gümnasist või kliimaaktivist – miks mitte mõlemat?"). Reaali Poiss käis külas kolmanda klassi õpilastelt, et uurida, mida nemad kliimakriisist ja -streikijatest teavad.

Mis on kliimakriis?

„Kliimakriis on see, et kui on kogu aeg hästi külm või hästi soe.“
„Siis kui ilm läheb käest ära ja aastaajad ei ole enam samasugused.“
„Tuleb üks aasta aeg ja jääb hästi kauaks.“

Kas kliimakriis on hea asi?

„Ei!“

Kes on kliimastreikijad? Miks nad streigivad?

„Inimestele ei meeldi see, et kliimakriis on ja nad lähevad suurte gruppidega siltidega tänavatele marssima.“
„Nad protestivad, sest nad tahavad, et valitsus midagi kliimaga peale hakkaks.“

Mis te arvate, mida saab valitsus

kliimakriisi vastu ette võtta?

„Ei tea.“
„Võib-olla panevad metsa äärde sildi, et siia prügi ei tohi visata.“
„Prügimägesid teevad vähemaks ja lähevad metsa koristama.“

Kas te arvate, et Eesti loodus on ilus ja mis selles nii ilusat on?

„Minu arust on ilus, sest siin on puhtad metsad.“
„Mulle meeldib see, et on hästi palju rohelist. Eesti on võrreldes teiste maadega ilus, sest ma käisin näiteks Tais ja seal oli igal pool hästi palju prügi maas.“
„Minu meelest on Eesti võrreldes teiste maadega ilus, aga muidu on ikka metsas liiga palju prügi.“

Kas loodust tuleb hoida? Miks?

„Kui loodust ei hoia, siis tulevad erinevad uued haigused ja inimkond väheneb.“
„Tuleb hoida, sest kui loodust pole, on õhk saastatud ja kliima läheb paigast ära.“
„Ma arvan, et tuleb küll, sest kui sa viskad mingisuguse kilekoti metsa alla ja siis võib näiteks mõni rebane peaga sinna kinni jääda ja ta ei saa enam hingata.“
„Kui loodust ei hoia, siis tuleb põud ja inimesed ei saa enam süüa.“

Kas te olete ise midagi looduse hoidmiseks teinud?

„Ükskord võtsime naabrid ja koristasime koos metsa, mille lähedal ma elan. See

mets on väga reostunud ja seal on väga palju prügi ja pahti maas. Palju ei jõudnud, aga leidsime süstiku sealt.“
„Kui sa näed kuskil mingit prügi, siis sa võid selle ära visata. Prügi saab ka sorteerida. Ükskord kui ma hakkasin bussi peale minema, nägin ma maas kilekotti ja mingit tšekki. Ma korjasin need üles ja viisin prügikasti.“
„Ma viskan oma prügi ise ära.“

Kas te sorteerite kodus prügi?

„Jah.“
„Meil on kodu lähedal eraldi prügimaja, kus iga asja jaoks on oma prügikastid.“

Mis te arvate, kuhu läheb prügi, mis te olete taaskasutusse viinud?

„Need lähevad masinatesse, kust neist tehakse uusi asju.“
„Plastist saab teha spordisärke ning osa plastpudeleid pestakse ära ja nendesse pannakse uued joogid.“
„Osa pudeleid viiakse kohta, kus tehakse hästi väikesteks tükkideks ja siis need sulatatakse üles ja neis voolitakse uued asjad.“

Miks viskavad osad inimesed prügi maha?

„Prügikast on liiga kaugel.“
„Nad ei jaksa prügikastini kõndida.“
„Nad arvavad, et üks kommipaber pole väga palju prügi, aga kui kõik viskaksid kommipabereid maha, siis neid oleks väga palju!“

ÜTLUSED

E. Vatsel: “Чмо ЛЦД?”
Õpilane: “Дрыз.”

M. Somelar põhikooli lõpuksamite kaotamisest: “Ma võin “Rannamaja” saatessa ka minna, et eetriaega saada.”

M. Somelar: “Mida sa lappad? Ega see Tinder pole, see on ajalooõpik.”

M. Somelar: “Ega mul Betty kodus ei viitsi seda eriti kuulata, aga ma pean sellest rääkima, nii et teie olete minu sundpublik.”

M. Somelar õpilasele: “Jumal oleks võinud sind ka puudutada, äkki oleks sulle mingi anne ka siis antud.”

M. Saar: “Te teate, et ma vaatan ainult kahte Eesti Televisiooni seriaali...”
Õpilane: “Rannamaja” ja...?”
Saar: “...”Selgeltnägijate tuleproov”. “Rannamaja” vaatan ma puhtalt pedagoogilise vaatenurga alt.”

H-B. Soots: “Tere õhtust, mu daamid, härrad ja progejad!”

P. Karu: “Vahet pole kas kasiino või kirik, mõlemad on inimese vaimuelu heaoluks.”

MIDA LUBAS REK-I PRESIDENT GREGOR PIHLAK?

1. Avatud aula, kus tantsida, muusikat nautida ja mängida
2. Gümnaasiumiklassides garderoobi kohustuse kaotamine
3. Prügi sorteerimise täiustamine
4. Kohviautomaat
5. Gümnaasiumile teine eelisjärjekord puhvetis
6. Pannkoogid tagasi sööklasse
7. Filmiööd Reaalis
8. Uus valimissüsteem REK-is

5			3		7	4	1	
		1						
9				6		8		
	8			4	6	7		3
1								5
3		7	9	5			8	
		2		3				8
						6		
	9	8	7		5			4

P. Karu: “Loodetuul on taeva luud.”

H. Juurma telefonide kohta: “Te ei taha, et ma tuleks sealt jalgevahelt neid praegu võtma.”

K. Koit paari aasta vanuseid katkendeid „OP!ist“ näitamas: “Need on näited sellest ajast, kui “OP!” oli veel päriselt kultuurisaade.”

K. Koit: “Hommik on ikka raske. Ükskõik mis vanuses.”

T. Reimann: “Reimanni liiklussoovitus: alati keera kraavi.”

T. Truuväärt: “Sa oled oma loomult laisk nagu paljud...Eesti mehed”

REAALI POISS
HIMUSTAB ÕPETAJATE
ÜTLUSI. PALUN TOOGES
KÕIK VÄHEGI VAIMUKAD
SÕNAVÕTUD MEIE 4.
KORRUSE POSTKASTI
VÕI KIRJUTAGE SIIA:

7	8					3	
		4	9		6	1	7
	9				7		8
1		3					2
	5			3			4
2						7	3
	3		2				1
	6	2	8		4	3	
	1						2
						2	6

		3				6	
9			8		1	4	
2				6		7	8
8		5		9			
		9	3		6	8	
				2		9	1
	7	2		3			8
		8	4		2		7
		1				3	

PALJU ÕNNE!

Kersti Veskimets	02.11
Natalja Sinjukina	02.11
Ene Saar	12.11
Olle Selliov	20.11
Piret Karu	22.11

Peatoimetuse

Markus Vaher 135B
Nicolas Lotman 135B
Karmen Laur 136B

Kujunduse

Joosep Viik vil!132
Susanna Mett vil!134

Küljenduse

Regita Luukas 135C

Toimetuse

Tom Enriko Kelt 135B
Terke Kram 135B
Gregor Pihlak 135B
Kristjan Nork 135C
Siret Siim 135C
André Otti 136B
Gerdo Germann 137C

Keeletoimetuse

Eva Margareta Päts 135B

Toimetuse nõuandja

Kaia Kivitoa
Mirja Särg

Aitäh

Eero Elbrecht 142A, Robin Vesikioja 140C, Renate Piik 139A, Eke Tooming 138B, Leelo Mikk 138C, Anette Oper 138C, Birget Kõrvel 138C, Ellen Roper 138B, Kati-Liina Lättemäe 138B, Helis Lisette Kähari 138B, Ingrid Mölder 138A, Eliis Lelov 137A, Anna-Ly Truusalu 137C, Susanna Saadre 136A, Kertu Birgit Anton 136A, Mariann Saabas 136B, Alexis Alliksaar 135C, Martin Saar

Kaanefoto

Luisa Greta Vilo vil!134

Lehe nr

167